

Milan Harvalík

Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR

Možnosti a perspektivy výzkumu slovanské anoikonymie

1. Úvod

Poté, co byla ve dvou českých moderních slovnících místních jmen (oikonym) [Profous 1947–1951; Profous, Svoboda 1957; Svoboda, Šmilauer 1960; Hosák, Šrámek 1970–1980] kompletně zpracována celá česká oikonymie¹, lze v české toponomastice posledních let pozorovat silný akcent kladený na výzkum anoikonym (pomístních jmen), který bude završen v anoikonymickém slovníku Čech [viz zejména Olivová-Nezbedová 1995; 1998a; 1998b; Olivová-Nezbedová, Matúšová 1991a; 1991b; Olivová-Nezbedová, Malenínská 2000; *Slovník pomístních jmen v Čechách* 2005–2009²] a Moravy a Slezska [viz zvláště Šrámek 1995; Šrámek, Pleskalová, rukopis; Šipková 2007; 2009a; 2009b; 2010a; 2010b; Čižmárová 2009; 2010a; 2010b; 2010c; „Acta onomastica” 2010, 1]. Zkoumání anoikonym se však v poslední době dostává do centra pozornosti toponomastiků také v dalších slovanských zemích – připomeňme chystaný slovenský slovník [Valentová 2009] či řadu polských publikací na toto téma [např. Mrózek 1990; Tomaszewska 1996] – i mimo ně.

¹ Další výzkumy mohou přinést dílčí výsledky, reprezentované nově objevenými doklady zkoumaných jmen či jejich nářečních podob, upřesňujícími zjištěními týkajícími se nejstarších vrocení (srov. především doplňky L. Olivové-Nezbedové a Z. Boháče k Profousovu dílu uveřejňované v Zpravodaji Místopisné komise ČSAV a v Onomastickém zpravodaji ČSAV) či novými výklady reflektujícími současný stav onomastických a etymologických bádání u nás i v zahraničí (z poslední doby srov. řadu příspěvků J. Malenínské). Metodologický návod k novému, přepracovanému vydání Profousových Místních jmen v Čechách nastínil V. Šmilauer [1978]. Výzkumu slovo tvorby nejstarších českých místních jmen se věnovala M. Čornejová [2009], analýze honorifikačních, ideologických a reklamních aspektů uplatňujících se v moderní české toponymii (zejména oikonymii) J. David [2011].

² Po prvních pěti tištěných svazcích *Slovníku pomístních jmen v Čechách* se od roku 2010 přešlo k jeho zpracovávání v elektronické podobě.

2. Důvody a význam studia anoikonym

Anoikonyma bývala tradičně využívána v jazykovědných disciplínách jako zdroj poznání staré slovní zásoby, dnes neužívaných derivačních postupů, jako neocenitelná materiálová základna pro historickou dialektologii [Cuřín 1964; 1967; 1968; 1969] i pro upřesnění a doplnění poznatků o oikonymech (jde především o zjišťování etymologie a etiologie jednotlivých konkrétních místních jmen; v českém prostředí viz např. z poslední doby práce J. Maleninské [1991–1992; 1993–1994; 1995; 1998] či L. Olivové-Nezbedové [1991–1992; 1996]). Svůj význam vždy měla i pro nejazykovědné obory, zvláště pro historii, geografii, archeologii, etnografii aj. Jejich zájem byl dán skutečností, že zeměpisné jméno často přetrvává bez ohledu na změny objektu, který označuje, a apelativní význam etymonů obsažených v propriích je tak svědectvím o někdejších lesních i kulturních porostech, o výskytu živočichů, ložiskách nerostů, klimatických, sídelních, hospodářských, sociálních, duchovních poměrech apod.

Vedle těchto „klasických“ důvodů zkoumání anoikonym je však nutné věnovat pozornost i anoikonymii „an sich“. Každá anoikonymie totiž představuje složitě diferencovaný a strukturovaný heterogenní komplex s řadou systémů, podsystémů i (zdánlivě) izolovaných solitérů, které jsou vzájemně provázány a pospojovány množstvím jedno- i oboustranných vztahů, a jejich studium umožňuje rozšířit a prohloubit poznatky o vzniku a fungování propriální sféry jazyka a o jejím vymezení vůči apelativní jazykové sféře, což má své důsledky i pro další propracování obecné teorie onomastiky. Pokud bychom tak neučinili, degradovali bychom onomastiku na pouhou subdisciplínu či pomocnou vědu.

Vzhledem ke genetické blízkosti slovanských jazyků se ukazuje jako velmi vhodné studovat jejich anoikonymické systémy nikoliv izolovaně, ale s ohledem na vzájemné souvislosti mezi nimi.

Ke zkoumání anoikonym lze přistupovat z mnoha stran a různými způsoby, avšak i u těch klasičtějších je nutné vycházet z nejnovějších poznatků obecné teorie onomastiky. V našem oboru jsme bohužel někdy svědky určitého žehrání zastánců „tradiční“ a „pocitivé“ analýzy vlastních jmen na teoretiky onomastiky. Vyváženost mezi „praktickou“ a „teoreticko-metodologickou“ onomastikou je však nutným předpokladem seriózní onomastické práce – při jakémkoli zkoumání je potřebná jak důkladná analýza shromážděných dat, tak i teoreticko-metodologická vybavenost a obeznámenost s aktuálními výsledky v oboru.

Stále ještě totiž vznikají práce stojící metodologicky a teoreticky na stanovisku, které moderní (česká, ale i jiná) onomastika překonala a z nichž lze poznat, že jejich autoři jsou tradicionalisté, jimž propriální a apelativní sféra splývají a kteří interdisciplinárnost onomastiky vidí v objasňování mimojazykových okolností motivace, nikoli v pozici a funkci vlastního jména v jazykové a společenské komunikaci. Jejich studie se mnohdy vyznačují minuciózním rozbořením jednotlivostí

na úkor syntetického pohledu a východiskem pro takovéto práce jsou pozice apelativní jazykovědy, jejíž poznatky jsou mechanicky přenášeny na propria, aniž by se však bral v úvahu odlišný charakter vlastních jmen, takže výsledkem není onomastická, ale apelativní analýza proprií, což zkresluje obraz našeho oboru v očích neonomastiků. Přitom právě aplikace nových poznatků o specifičnosti propriální sféry jazyka a o onymických funkcích, jimiž je vznik, forma i fungování vlastních jmen determinována, umožňuje vytěžít z propriálního materiálu více poznatků. Doufáme, že – řečeno „darwinisticky” – jde v těchto případech o slepou uličku vývoje, která neohrozí další vývoj onomastických bádání a nezkompromituje je.

3. Slovotvorná specifika anoikonym

Při komparaci a analýze anoikonymii jednotlivých slovanských jazyků lze vycházet ze studia motivačních okruhů, které se při vzniku jmen uplatnily, sledovat jejich frekvenci a produktivitu na různých územích a v různé době. Kromě lexikálně-sémantického hlediska je možné zaměřit se i na slovotvorné typy anoikonym. Jazyková výstavba vlastního jména je totiž výrazem principů a způsobů pojmenování, které se uplatňují v různých komunikačních situacích. Zároveň je slovotvorný systém onymické soustavy každého jazyka determinován derivačními možnostmi příslušného jazykového systému. Po vzoru termínu „antroponymický slovotvorný typ” [Knappová 1989: 29] lze analogicky vytvořit i označení „anoikonymický slovotvorný typ”, který je tvořen anoikonymy se stejným formantem, zpravidla majícím vyhraněnou sémantiku, připojovaným k odvozovacím základům náležejícím do jedné významové skupiny, popřípadě – pokud zůstaneme u vlastních jmen obecně – rovněž termín „onymický slovotvorný typ” [Harvalík, v tisku].

Produktivita onymických slovotvorných typů a frekvence tvoření proprií podle nich je přitom u různých skupin vlastních jmen různá. Vyhraněnost určitých onymických slovotvorných typů u některých skupin vlastních jmen (např. slovotvorné typy českých oikonym odvozených příponami *-jb*, *-any*, *-ice*, *-ovice*, *-ín* a *-ov*) je někdy tak výrazná, že se příslušné slovotvorné typy doložené v daném propriálním systému stávají významným kritériem pro klasifikaci vlastních jmen do tohoto systému náležejících. Naproti tomu nejednotnost a rozmanitost onymických slovotvorných typů v jiných skupinách vlastních jmen (např. u anoikonym) byla důvodem k tomu, aby se při jejich tradiční klasifikaci v české onomastice dávala přednost třídění na základě lexikálně-sémantickém [viz Harvalík 2004: 98]. Jak uvádí V. Šmilauer, „u pomístních jmen ustupují zřetel formální (slovotvorné); jména buď nemají dost typických slovotvorných způsobů (např. jména traťová), nebo není mezi příponami zjevných rozdílů (říční jména na *-ava* a *-ice*)” [Šmilauer 1966: 113].

Zmíněná rozmanitost anoikonymických slovotvorných typů a především pak afixů doložených v anoikonyemech dobře vyniká při srovnání s místními jmény – tak např. při sledování anoikonym typu *Podhora*, *Zales* z území Čech jejich porovnáním se stejně tvořenými místními jmény zjišťujeme, že některá anoikonyma (např. *Meziles*, *Náhředle*, *Nadvrch*, *Předves*) v sobě obsahují předpony (v původním fundujícím předložkovém spojení předložky) u oikonym na území Čech nedoložené [srov. Šmilauer 1997: 105 n.]. Je však nutno poznamenat, že zjištěný fakt potenciální vznik takového místního jména nijak nevylučuje. Tvoření za pomoci uvedených prefixů je jistě možné i u oikonym a pokud nebyla daná předpona využita, nestalo se tak jen proto, že při pojmenovacím aktu se uplatnil jiný motivační podnět než poloha pojmenovávaného objektu vzhledem k jinému objektu či objektům. Svou roli hraje rovněž velikost obou toponymických souborů – zatímco místních jmen je v Čechách zhruba 15 500, sbírka pomístních jmen z Čech uložená v Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., v Praze čítá téměř 500 000 dokladů. V několikanásobně početnější anoikonymii Čech je pravděpodobnost užití určitých konkrétních afixů znatelně větší než v relativně malé oikonymii. Různorodost prefixů a sufixů dokládá i anoikonymický materiál zpracovaný J. Pleskalovou v její práci o tvoření pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku [1992]; v souvislosti s přehledem základní sítě vztahových modelů oikonymie češtiny se o pestřejším repertoáru afixů užívaných v anoikonymii ve srovnání se situací v oikonymii zmiňuje R. Šrámek [1999: 39 n.].

4. Areálovost anoikonym

Důležité je rovněž sledování areálového rozšíření jistých typů a jevů. Na základě dílčích studií a sond je známo, že anoikonymické areály mnohdy překračují hranice státních útvarů a národních jazyků a právě překonání úzce regionálního či národního pohledu ukazuje, že to, co se z hlediska národní toponymie jeví jako periferní, může být v rámci celého Slovanstva centrální a naopak (srov. například distribuci pomístních jmen se sufixem *-iště* a *-isko* v Čechách se situací v ostatních slovanských zemích či skutečnost, že ženský rod deantroponymických toponym odvozených sufixem *-jb* je z hlediska spisovné češtiny a většiny českých nářečí v užším smyslu – tj. těmi, kterými se mluví na území historických Čech a na západní Moravě – centrální, z celoslovanského pohledu však jde o periferní inovaci).

Jako teoretický a metodologický základ pro takovýto výzkum anoikonym mohou posloužit už prověřené zásady pro zpracovávání Slovanského onomastického atlasu, postupy užívané při práci na anoikonymických slovnících Čech, Moravy a Slezska a Slovenska (srov. příspěvek dr. Ivety Valentové v této publikaci), stále inspirativní je Šmilauerův *Atlas místních jmen v Čechách* [1969].

5. Modelová teorie v anoikonymii

Hovoříme-li o možnostech a perspektivách výzkumu slovanské anoikonymie, nelze nepřipomenout modelovou teorii R. Šrámk [1972; 1976] založenou na oikonymii Česka a dále rozpracovanou J. Pleskalovou [1992] na anoikonymickém materiálu Moravy a české části Slezska. J. Pleskalová tak vytvořila první strukturně-modelově pojatou práci ve slovanské toponomastice a zároveň první komplexní popis struktury českých anoikonym.

Důležitost modelové teorie pro onomastická bádání vyniká především tehdy, uvědomíme-li si, že čtyři široce pojaté obsahově sémantické kategorie (lze je vymezit otázkami I. ‚kde‘, II. ‚kdo, co‘, III. ‚jaký, jací, za jakých okolností‘ a IV. ‚čí‘), jimiž lze postihnout vztah pojmenovatele k onymickému objektu, mají obecnou platnost, a jsou tedy aplikovatelné na všechny jazyky.

Nosnost modelové teorie byla už dostatečně prokázána nejen v pracích zmíněných dvou autorů, ale i dalšími onomastiky jak českými, tak mj. finskými a estonskými. Právem ji lze pokládat za jeden z nejvýznamnějších přínosů české onomastiky onomastice slovanské a světové.

6. Kognitivní lingvistika a etnolingvistika při studiu anoikonym

Mezi současné lingvistické směry, jejichž metody mohou být při studiu slovanských anoikonym úspěšně využity, patří kognitivní lingvistika a etnolingvistika [Harvalík 2010]. O odezvě, kterou vzbudila kognitivní lingvistika v onomastice, svědčí řada prací polských autorů i formování nové onomastické disciplíny, jehož jsme svědky – kognitivní onomastiky [srov. Karpenko 2006].

Významnou onomastickou prací, v níž jsou při analýze onymického materiálu aplikovány teoretické poznatky a metodologické postupy užívané ve výzkumech etnolingvistů, je publikace ruské autorky Jeleny Ľvovny Berezovičové *Russkaja toponimija v etnolingvističeskom aspekte* [Berezovič 2000; srov. Harvalík 2002; 2010]. V přístupu k toponymům je zřetelně znát návaznost na etnolingvistické ruské výzkumy apelativní sféry jazyka – silný vliv mají zvláště práce N. I. Tolstého a S. M. Tolsté – vedle toho však autorka prokazuje schopnost onomastického vidění celé problematiky. Metody použité při sledování apelativní slovní zásoby jsou citlivě aplikovány na propriální materiál a s ohledem na výše zmíněný specifický status a funkce vlastních jmen podle potřeby modifikovány.

Právě v tom se zřetelně ukazuje posun v pohledu na vlastní jména. Autorka jejich soubory nechápe a nevyužívá jen coby podpůrné doklady osvětlující jazykový obraz světa, respektive jako zdroje informací pro etnografická zkoumání a jeden z pramenů umožňujících poznání duchovní kultury národa, ale jako svébytně

konstituované systémy, jejichž jednotlivé prvky jsou v nich pevně zakotveny a provázány řadou vztahů nejen s dalšími členy systémů, ale i s apelativní sférou jazyka a s mimojazykovými fenomény konkrétními i abstraktními.

Zároveň je však třeba poznamenat, že při aplikaci etnolingvistických metod na materiál vlastních jmen není hlavním cílem odhalit etiologii (a tím méně motivaci a etymologii) zkoumaných proprií, ale zjistit, jak jsou jednotlivá jména vnímána v okruhu svých uživatelů z hlediska jejich zkušeností a představ týkajících se reálného a duchovního světa.

Pohled na toponyma optikou etnolingvistiky umožňuje získat cenné poznatky o jejich fungování a vnáší do tradičně používaných metod nové impulsy. Za podnětné lze mj. označit pasáže práce, v nichž si Berezovičová všimá lokalizace objektu v prostoru. Zvláštní pozornost je v této souvislosti věnována nejen toponymům obsahujícím výrazy typu *bližnij, dal'nij, pravij, levij, perednij, zadnij*, ale i těm, která označují vzdálenost přeneseně – jde např. o metaforické užití toponym *Amerika, Rumynija, Sachalin* nebo o jména podle domácích zvířat (ta se totiž obvykle vyskytují v blízkosti obydlených míst).

7. Závěr

Nebylo by však poctivé s nadšením poukázat na všechna pozitiva celoslovenského výzkumu anoikonym a zamlčet přitom problémy a potíže, které by takový projekt mohly ohrozit. Řadu z nich už naznačily práce na projektu Slovanského onomastického atlasu. Kromě personálního a finančního zabezpečení představuje zásadní komplikaci nestejný stav sběru a zpracování anoikonymického materiálu na slovanském území, rozdílná teoretická a metodologická východiska v jednotlivých zemích, jazycích a onomastických školách [srov. Rzetelska-Feleszko 1998; 2002; 2003] a v neposlední řadě (což je však důsledek jednak zmíněných rozdílných tradic, jednak dynamického rozvoje našeho oboru v posledních letech) rovněž nejednotná onomastická terminologie.

Bude-li však přesto snaha k takto koncipovanému bádání přistoupit, výsledek bude mít mimořádný význam nejen pro naše hlubší poznání zákonitostí fungování propriální sféry jazyka, ale i pro ještě výraznější zviditelnění výsledků, jichž slovanská onomastika dosáhla, ve světě.

Bibliografie

„Acta onomastica“, 2010, roč. 51, č. 1.

Ahrens Wolfgang, Embleton Sheila, Lapierre André (eds.), 2009, *Names in Multi-Lingual, Multi-Cultural and Multi-Ethnic Contact. Proceedings of the 23rd International Congress of Onomastic Sciences. August 17–22. York University, Toronto, Canada* (CD-ROM).

- Berezovič Jelena Lvovna, 2000, *Russkaja toponimija v etnolingvističeskom aspekte*, Jekaterinburg.
- Ciešlikowa Aleksandra, Czopek-Kopciuch Barbara, Skowronek Katarzyna (eds.), 2007, *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze*, Kraków.
- Cuřin František, 1964, *Historický vývoj označování rodiny a rodinné příslušnosti v českých nářečích*, Praha.
- Cuřin František, 1967, *Studie z historické dialektologie a toponomastiky Čech*, Praha.
- Cuřin František, 1968, *Význam toponomastiky pro historickou dialektologii*, „Zpravodaj Místopisné komise ČSAV”, roč. 9, 327–334.
- Cuřin František, 1969, *Kapitoly z dějin českých nářečí a místních i pomístních jmen*, Praha.
- Čižmárová Libuše, 2007, *Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku – digitalizace materiálu a metodologie zpracování*, [in:] Aleksandra Ciešlikowa, Barbara Czopek-Kopciuch, Katarzyna Skowronek (eds.), 325–333.
- Čižmárová Libuše, 2009, *Interactive digital version of the Dictionary of Moravian and Silesian Anoikonyms (minor place names)*, [in:] Wolfgang Ahrens, Sheila Embleton, André Lapiere (eds.), 192–200 (CD-ROM).
- Čižmárová Libuše, 2010a, *Metodologie konstrukce heslových slov ve „Slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku”*, [in:] Romana Lobodzińska (ed.), *Nazwy własne a społeczeństwo. Tom drugi: 3. Toponimia, 4. Chrematonimia, 5. Urbanonimia, 6. Onomastyka literacka, 7. Varia*, Łask, 185–194.
- Čižmárová Libuše, 2010b, *O metodologických principech práce nad Slovníkem mikrotoponimů Moravii i Slezsku*, „Voprosy onomastiki”, roč. 8, 67–77.
- Čižmárová Libuše, 2010c, *Tvorba elektronické podoby Slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*, [in:] Juraj Hladký, Iveta Valentová (eds.), 31–40.
- Čornejová Michaela, 2009, *Tvoření nejstarších českých místních jmen*, Brno.
- David Jaroslav, 2011, *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice. Kapitoly z moderní české toponymie*, Praha.
- Harvalík Milan, Jelena Lvovna Berezovič, 2002, *Russkaja toponimija v etnolingvističeskom aspekte. Izdatel'stvo Ural'skogo universiteta*, Jekaterinburg 2000, 532 s., „Slavia”, roč. 71, 204–207 (recenze).
- Harvalík Milan, 2004, *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*, Praha.
- Harvalík Milan, 2010, *K metodám zkoumání vlastních jmen*, [in:] Juraj Hladký, Iveta Valentová (eds.), 21–26.
- Harvalík Milan, v tisku, *Theoretical and Methodological Principles of the Onomastic Grammar of Czech*, referát na 22. mezinárodním kongresu onomastických věd, Pisa, 28.8.–4.9.2005.
- Hladký Juraj, Valentová Iveta (eds.), 2010, *Lexika slovenskej onymie. Zborník materiálov zo 17. slovenskej onomastickej konferencie*, Trnava 12.–14.9.2007, Bratislava.
- Hosák Ladislav, Šrámek Rudolf, 1970–1980, *Místní jména na Moravě a ve Slezsku*, I–II, Praha.
- Karpenko Olena Jurijivna, 2006, *Problematyka kohnityvnoji onomastyky. Monografija*, Odesa.
- Knappová Miloslava, 1989, *Rodné jméno v jazyce a společnosti*, Praha.
- Malenínská Jitka, 1991–1992, *K výkladu toponym Bedro, Bedřč*, „Onomastický zpravodaj ČSAV”, roč. 32–33, 97–100.
- Malenínská Jitka, 1993–1994, *Deverbativa Ráz a Opal a jejich deriváty v toponymii Čech*, „Onomastický zpravodaj”, roč. 34–35, 69–73.
- Malenínská Jitka, 1995, *K zaniklým apelativům v toponymii Čech*, [in:] Libuše Olivová-Nezbedová, Miloslava Knappová, Jitka Malenínská, Jana Matúšová, *Pomístní jména v Čechách. O čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest*, Praha, 169–201.
- Malenínská Jitka, 1998, *Apelativum čeřen a jeho deriváty v toponymii Čech*, „Acta onomastica”, roč. 39, 22–26.
- Mrózek Robert, 1990, *System mikrotoponimiczny Śląska Cieszyńskiego XVIII wieku*, Katowice.

- Nicolaisen Wilhelm F. H. (ed.), 1998, *Proceedings of the XIXth International Congress of Onomastic Sciences. Aberdeen, August 4–11, 1996*, „Scope, Perspectives and Methods of Onomastics”, vol. 1.
- Olivová-Nezbedová Libuše, 1991–1992, *Výklad místního jména Klūs*, „Onomastický zpravodaj ČSAV”, roč. 32–33, 129–133.
- Olivová-Nezbedová Libuše, 1995, *Počítačové zpracování Slovníku pomístních jmen v Čechách*, „Acta onomastica”, roč. 36, 169–186.
- Olivová-Nezbedová Libuše, 1996, *K výkladu místního jména Stav*, „Acta onomastica”, roč. 37, 129–132.
- Olivová-Nezbedová Libuše, 1998a, *Das Wörterbuch der Anoikonyme in Böhmen und seine Computerbearbeitung*, [in:] Wilhelm F. H. Nicolaisen (ed.), vol. 1, 236–242.
- Olivová-Nezbedová Libuše, 1998b, *Zpracovávání Slovníku pomístních jmen v Čechách za pomoci počítače*, [in:] Emilie Bláhová, Eva Šlaufová, Slavomír Wollman, Miloš Zelenka (eds.), *Česká slavistika 1998. České přednášky pro XII. mezinárodní sjezd slavistů Krakov 27.8.–2.9.1998*, Praha, 87–92.
- Olivová-Nezbedová Libuše, Maleninská Jitka, 2000, *Slovník pomístních jmen v Čechách. Úvodní svazek*, Praha.
- Olivová-Nezbedová Libuše, Matušová Jana, 1991a, *Index lexikálních jednotek pomístních jmen v Čechách*, Praha.
- Olivová-Nezbedová Libuše, Matušová Jana, 1991b, *Retrogradní index lexikálních jednotek pomístních jmen v Čechách*, Praha.
- Pleskalová Jana, 1992, *Tvoření pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*, Jinočany.
- Profous Antonín, 1947–1951, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, I–III, Praha.
- Profous Antonín, Svoboda Jan, 1957, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, IV, Praha.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 1998, *Perspectives of Onomastic Studies in Western-Slavonic Countries*, [in:] Wilhelm F. H. Nicolaisen (ed.), vol. 1, 283–287.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 2002, *Problem szkół onomastycznych w krajach słowiańskich*, [in:] Halina Popowska-Taborska, Zofia Rudnik-Karwatowa, Jerzy Rusek, Janusz Siatkowski (eds.), *Z polskich studiów slawistycznych. Seria 10. Językoznawstwo. Prace na XIII Międzynarodowy Kongres Slawistów w Lublanie 2003*, Warszawa, 224–229.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 2003, *Metody opisu nazw miejscowych (ojkonimii) w krajach słowiańskich*, [in:] Maria Biolik (ed.), *Metodologia badań onomastycznych*, Olsztyn, 20–30.
- Slovník pomístních jmen v Čechách*, I–V, 2005–2009, Praha.
- Svoboda Jan, Šmilauer Vladimír, 1960, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, V, Dodatky k dílu Antonína Profouse, Praha.
- Šipková Milena, 2007, *Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku – nový projekt české lingvistiky*, [in:] Aleksandra Cieślíkova, Barbara Czopek-Kopciuch, Katarzyna Skowronek (eds.), 321–324.
- Šipková Milena, 2009a, *Dictionary of Moravian and Silesian anoikonyms: a new project of Czech linguistics*, [in:] Wolfgang Ahrens, Sheila Embleton, André Lapierre (eds.), 900–908 (CD-ROM).
- Šipková Milena, 2009b, *In margine lexikografického zpracování pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*, [in:] Milan Harvalík, Eva Minářová, Jana Marie Tušková (eds.), *Teoretické a komunikační aspekty proprií. Prof. Rudolfa Šrámkovi k životnímu jubileu*, Brno, 267–272.
- Šipková Milena, 2010a, *Slovar' mikrotoponimov Moravii i Silezii: teoretičeskij i interpretacionnyj aspekty*, „Voprosy onomastiki”, roč. 8, 55–66.
- Šipková Milena, 2010b, *Slovník pomístních jmen na Moravě a Slezsku – prolegomena*, [in:] Juraj Hladký, Iveta Valentová (eds.), 41–46.

- Šmilauer Vladimír, 1966, *Úvod do toponomastiky*, Praha.
- Šmilauer Vladimír, 1969, *Atlas místních jmen v Čechách*, Praha.
- Šmilauer Vladimír, 1978, *Cestou k novému Profousovi*, „Zpravodaj Místopisné komise ČSAV”, roč. 19, 317–326.
- Šmilauer Vladimír, 1997, *Tvoření místních jmen z apelativ*, „Acta onomastica”, roč. 38, 87–150.
- Šrámek Rudolf, 1972, *Toponymické modely a toponymický systém*, „Slovo a slovesnost”, roč. 33, 304–318.
- Šrámek Rudolf, 1976, *Slovotvorný model v české toponymii*, „Slovo a slovesnost”, roč. 37, 112–120.
- Šrámek Rudolf, 1995, *Ukázka lexikografického zpracování pomístních jmen z Moravy a Slezska*, „Acta onomastica”, roč. 36, 230–242.
- Šrámek Rudolf, 1999, *Úvod do obecné onomastiky*, Brno.
- Šrámek Rudolf, Pleskalová Jana, rukopis, *Index hesel slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*.
- Tomaszewska Sławomira, 1996, *Polskie mikrotoponimy motywowane wyrażeniami przyimkowymi*, Łódź.
- Valentová Iveta, 2009, *Ku koncepcii připravovaného Slovníka slovenských anojkoným*, „Slovenská reč”, roč. 74, 283–291.

Milan Harvalík

Possibilities and perspectives of the research of Slavonic anoikonymy

(Summary)

The research of anoikonyms (minor place names, in other terminologies also feature names, field names or microtoponyms) has recently attracted the attention of toponomasticians not only in Slavonic countries, but also worldwide. Regarding the affinity of Slavonic languages it proves to be very useful to study their anoikonymical systems not separately, but with regard to their interrelations. Areal distribution of anoikonyms often crosses the boundaries of states and languages and individual probes indicate that e.g. the differences in frequency and productivity of the same phenomenon occurring both in appellative and proprial language spheres of one language are in many cases major than those between onymical systems in closely related languages. The aim of this paper is to point out these cases and to make an attempt to stimulate a more intense cooperation in this field between Slavonic onomasticians.

Słowa kluczowe: onomastyka, slawistyka, anoikonimy, metodologia.

Key words: onomastics, Slavonic studies, anoikonyms, methodology.